

De Dom uit de kleren

Na 5 jaar wordt ze onthuld

Deze zomer is het zo ver: na vijf jaar is de Dom weer helemaal uit de steigers. Daarom organiseert het Domkwartier de kunstroute 'De Dom Ontrafeld'. Vanaf 26 juni vind je in de tuinen achter de Dom de kunstwerken van gevestigde Utrechtse kunstenaars en studenten aan de HKU. Een mooie manier om de onthulling van de toren te vieren, en voor bezoekers om met een nieuwe blik te kijken naar de geschiedenis van de stad.

Al voordat de Dom werd gebouwd voelden de inwoners van Utrecht zich ermee verbonden. Het leggen van de eerste steen in 1321 werd uitgebreid gevierd. In de 250 jaar die volgden, werkten vaklieden vanuit een kleine en goed georganiseerde bouwplaats aan de kathedraal.

De Dom was de zetel van de bisschop van Utrecht, die de macht had over een groot deel van Noord Nederland. De nieuwe kathedraal was niet alleen een eerbetoon aan God en het hiernaams, maar ook een project van prestige. Als je de stad naderde, kon je de toren al van veraf zien. Daarmee moest het ook de macht van de bisschop en het Domkapittel uitbeelden. De oorspronkelijke bouwplannen bevatten dan ook een grote spits, om de toren nog hoger te maken.

Sterke constructie

De kathedraal was een sterke constructie, van baksteen en ruim 30 soorten natuursteen in de spits. Toch weet iedereen dat het middenschip van de Dom instortte tijdens een storm. Dat de toren in 1674 overeind bleef, was puur geluk. Waren de valwinden op een andere plek geweest, dan was ook die ingestort. Om het bouwwerk stevig te houden is goed onderhoud natuurlijk belangrijk. Eerder werd dat maar mondjesmaat gedaan, waardoor er in 1836 soms zelfs brokstukken naar beneden dreigden te vallen. De Dom verkeerde in die tijd in zo'n slechte staat, dat nog even de vraag rees of het niet goedkoper was om de toren helemaal af te breken. Ingepakt in een stalen korset van stangen en beugels hield hij stand en werd besloten om 'm regelmatig te restaureren.

En vonden we de afgelopen vijf jaar dat de Domtoren was ingepakt lang dueren? De toren was eerder zo slecht onderhouden dat hij tijdens de vorige restauratie van 1901 tot 1930 in de steigers stond. Bijna dertig jaar!

Joost & Nico

Arnout

Wat gebeurt er allemaal tijdens zo'n restauratie?

Een restauratie van de 112 meter hoge toren is een immense klus. Achter de steigers werd er in de afgelopen jaren naar iedere steen gekeken: kon hij nog mee tot de volgende restauratie, was er herstel nodig of moest 'ie vervangen worden? Honderden stukken steen werden voorzichtig losgemaakt en naar beneden getakeld. Daar gingen beeldhouwers aan de slag om het origineel na te maken. Een precieze klus, die vaak met de hand werd geklaard. Want wie weleens op de toren heeft gestaan, weet dat er in iedere steen wel versieringen, koppen van wezens of afbeeldingen staan.

De oude stenen worden bij zo'n restauratie vaak op een hoop gegooid, of vergruisd en gebruikt als fundering. Maar met zo'n iconisch gebouw als de Dom kon dat natuurlijk niet gebeuren. Alle stenen die zijn vervangen krijgen vanuit het project 'Van Dom tot Steengoed' een nieuwe bestemming. Inwoners van Utrecht kunnen de stenen kopen of winnen. Of ze worden verwerkt tot andere producten, zoals kerstballen of bankjes voor in de stad. Met de opbrengsten wordt de Stichting Utrechts eigen Dom gefinancierd, die geld ophaalt voor de aanlichting van de Domtoren. Zo blijven ook de oude stenen dus leven en wordt de toren nog meer een onderdeel van de stad.

De Dom Ontrafeld

Voor Utrechters is de Domtoren dus veel meer dan een architectonisch meesterwerk. Een trots en herkenbaar oriëntatiepunt, dat je vanuit iedere hoek in de stad kunt zien. Of een plek waar herinneringen aan gekoppeld zijn, zoals bruiloften, eerste dates of een anker in moeilijke tijden.

Voor de nieuwe en gevestigde kunstenaars in de stad is de Dom tenslotte een bron van inspiratie. In hun werken laten ze de iconische waarde terugkomen, gecombineerd met elementen uit haar rijke geschiedenis.

De kunstroute 'De Dom Ontrafeld' opent op 26 juni, als de Domtoren haar 703e verjaardag viert. De kunstwerken zijn gratis te bekijken in de domtuinen. Naast de werken van gevestigde kunstenaars vind je op de kunstroute ook 5 projecten van studenten aan de HKU. In groepen werken de jonge makers samen aan de projecten, met de Domtoren als gezamenlijke inspiratiebron.

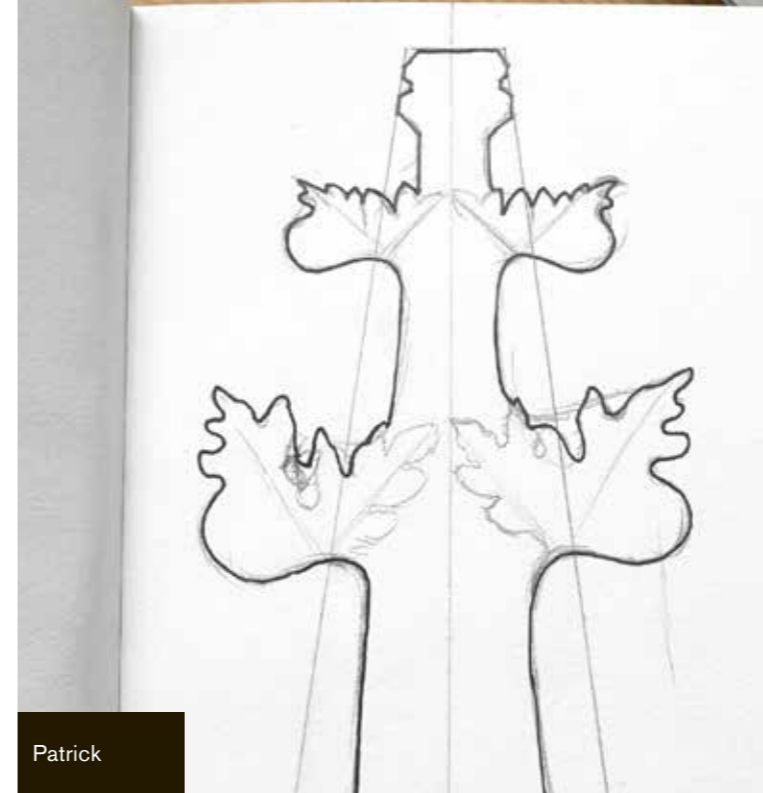
De expositie is onderdeel van een reeks feestelijke activiteiten rondom de onthulling van de Dom. Alle activiteiten vind je via www.domtoren.nl/de-dom-pakt-uit.

Joost & Nico

Joost Gijzel en Nico Hogervorst wilden als liefhebbers van de Domstad hun steentje bijdragen aan de kunstroute. Letterlijk, want hun kunstwerk bestaat uit oude kloostermoppen, de stenen waarmee het originele middenschip van de Dom was gebouwd. De stenen die ze gebruiken komen uit de fundering van het domein, waar nu het project DomUnder zit. Door de stenen op te schuren zie je alle oude kleilagen in de stenen terug. Daarmee metselen ze een domtoren van ongeveer een meter hoog. Na eeuwen onder de grond te hebben gelegen, worden die zo opnieuw weer een beetje onderdeel van de Dom.

Arnout

In de Domtoren hangen 14 grote luidklokken en het carillon. 7 van de klokken werden zo'n 500 jaar geleden geplaatst en iedere week luidt nog het originele carillon. Dat dat bijzonder is, realiseerde kunstenaar Arnout van der Heijden zich toen hij las dat in WO II duizenden bronzen kerkklokken zijn omgesmolten tot kanonnen en kogels. Toen de spanning voor de oorlog opliepen, kwam de Utrechtse kunst beschermingsdienst in actie om zo veel mogelijk monumentale klokken te beschermen. Voorzien van een witte M

Patrick

kregen ze een beschermde status en zo kwamen alle luidklokken en het carillon van de Domtoren de oorlog ongeschonden door. Dat verhaal inspireerde Arnout van der Heijden in zijn kunstwerk: een stalen constructie met daarin een klok die gaat spelen wanneer je er in staat.

Patrick

Hoe wordt de tijd zichtbaar in de Dom? Conceptueel kunstenaar Patrick Abma beklom de afgelopen maanden verschillende keren de trappen van de kerktoeren. De bronzen punt van de Domtoren vormde de inspiratie van zijn kunstwerk. Hij bestudeerde de namen die mensen er in de loop van de jaren stieken in kerfden. Zonde, zouden de meeste Utrechters zeggen. Maar voor Patrick had het iets moois. Hij creëerde een bronzen kruisbloem waarin bezoekers hun initialen kunnen kerven. Een kunstwerk waarin zowel de bouwstijl van de Domtoren terugkomt als de band die Utrechters met de toren hebben. Daarmee combineert hij de sterfelijkheid van het individu met de tijdloosheid van de Dom.

Amy

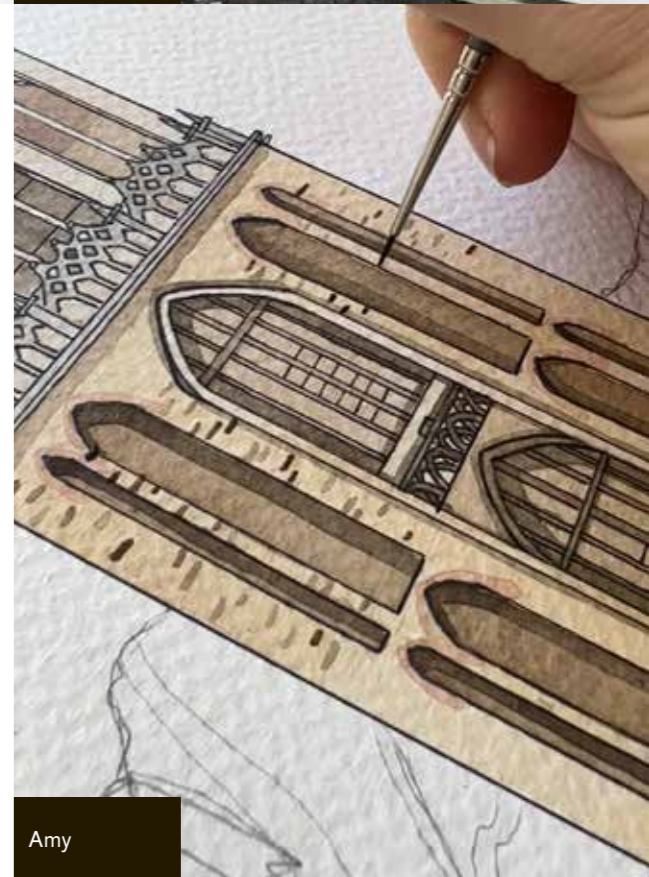
Op het schilderij van Amy Bennett zie je een afbeelding van de Dom die wordt uitgekapt. De tekening is speels en imperfect, om zo de kinderlijke opwindning weer te geven die het steeds verder uitpakken van de Dom teweeg brengt. Want die wordt op 26 juni als een verjaardagscadeau teruggegeven aan de stad! Amy is zelf een voorbeeld van een Utrechter die een speciale connectie met de toren heeft. Met haar Amerikaanse roots is het voor haar een symbool voor de plek waar ze koos te wonen. Een constante herinnering aan waar ze is en hoe hard ze heeft gewerkt om daar te komen.

Margreet

Margreet Klaverdijk maakte voor de kunstroute een beeld waarin ze stapeling als uitgangspunt nam. Geïnspireerd door het sprookje van de Bremer Stadsmuzikanten en met een creatieve link naar de Domtoren, waarin je ook een stapeling van 3 delen met daarop een kapje terugziet. De dieren en figuren die zijn opgenomen in het beeld vind je terug op locaties rond de Dom. De kerk werd ooit gebouwd ter ere van Sint Maarten en zijn paard is dan ook het fundament van het kunstwerk. Daar bovenop zit het marktvrouwtje van de vismarkt, de gans van de Ganzenmarkt en de haan van het Hanengeschrei. Samen maken ze zich klaar voor het feestje, waarin ze vieren dat de Dom weer uit de steigers is.

Margreet

Amy